

CALENDARI DE

FESTIERS

DE

ESTIU

LA

COMUNITAT

VALENCIANA

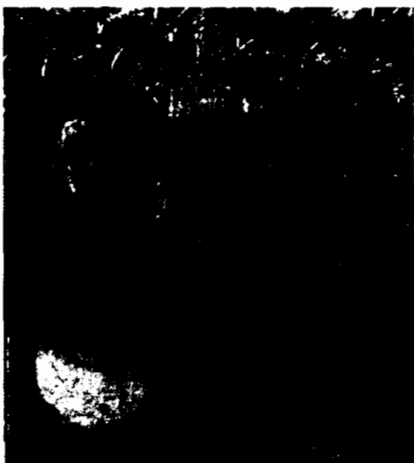
BANCAIXA

SANT FELIU I LA MARE DE DÉU DE LA SEU (XÀTIVA)

Josep Lluís Cebrián
i Molina

1 i 5 d'agost

2

Agost és el mes de les grans festes de Xàtiva. En tan sols vint dies s'apleguen la festa del patró (el dia 1), de la patrona (el dia 5) i la fira (del 15 al 20). Aquesta concentració condiciona el seu caràcter, de manera que les festes patronals són estrictament religioses i la fira té caràcter predominantment profà.

L'1 d'agost s'hi celebra sant Feliu de Girona, també conegut com *l'Africà*. En èpoques passades degué de ser festa gran, perquè a la ciutat encara diuen: "Sant Feliu: festa fins el riu". L'expressió no sols delimitava l'abast geogràfic de la festivitat, sinó més aviat la seua importància. En l'època medieval i moderna va ser una de les festes més solemnes de Xàtiva. Tanmateix, a poc a poc va minvar, a partir del segle XVII en favor de la patrona, fins quedar reduïda a una romeria en la seua església, entre la ciutat i el castell.

El breu programa de festes actuals s'inicia la nit de la vespra a les 11 de la nit, amb un concert. Hi toca una de les dues bandes de la ciutat (la Vella o la Nova), les quals s'alternen cada any igual que fan en el concert de la vespra de la Mare de Déu. A l'endemà, el primer d'agost, la campana de l'església de Sant Feliu anuncia des de l'espadanya la missa que s'hi fa a les 8 del matí, celebrada per l'abat mitrat. Els oficis, amb sermó, duren aproximadament una hora i al voltant de les 9 la gent s'escampa pels voltants i esmorza. És un moment magnífic per a fer una visita al temple, obert de bat a bat, i admirar l'interior i els retaules. El retaule

¹ Fundació de la Basilica de Santa Maria la Major a la predel·la del *Retablo de los Martí-Crespí*. Mestre de Xàtiva. Xàtiva. Museu de la Col·legiata.

² Primitiva imatge de la *Nostra Senyora de la Seu*, patrona de Xàtiva.

³ *Goigs al gloriós màrtir sent Feliu, patró de la illustre, y antiga ciutat de Xàtiva* (segle XVIII).

major, d'estil gòtic, conté les escultures de sant Feliu de Girona (segle XV) i sant Feliu de Lió (any 1645). Al segle XVII van prendre la decisió salomònica d'integrar les dues advocacions al retaule, perquè hi havia qui defensava que el patró era el sant de Lió, error que contradiu la documentació medieval.

Uns dies després, la nit del 4 d'agost, després del concert de la Mare de Déu, en la plaça de la Seu fan una *dansà*. En acabant, els dansaires, els músics i el públic entren a la Seu i s'hi fa la Ronda a la Mare de Déu, que consisteix a ballar davant l'altar major i cantar albaides a la patrona. El dia 5 d'agost, a banda dels actes litúrgics, molt solemnes, el que centra la festivitat és la processó que fan a la vesprada.

L'origen d'aquesta advocació està embolcallat en la llegenda. Diu la tradició que al voltant de l'any 1360 la imatge ja es venerava en una capella lateral de la Seu Vella. Certes revelacions recomanaren traslladar l'escultura a l'altar major i així es féu. El ben cert és que la Seu de Xàtiva fou consagrada sota l'advocació de Santa Maria ja en l'època del rei Jaume I.

Una altra tradició posterior cita que l'any 1600, durant una epidèmia de pesta, van traure la imatge del cap d'altar en processó de rogatives. Era el dia 5 d'agost. Quan la processó va passar al davant del monestir de Santa Clara (franciscanes de clausura), la mà de l'escultura que sosté el lliri va girar. A partir d'aquell moment la pesta va minvar i la ciutat va poder recuperar-se. És per això que des d'aleshores la imatge entra a l'església de les clarisses quan passa la processó. Que la Mare de Déu de la Seu se celebri el 5 d'agost, la mateixa data de la Mare de Déu de les Neus, és tan sols una coincidència. No es tracta doncs de la mateixa advocació i així ho han fet constar documentalment els canonges de la Seu en diverses èpoques.

GOIGS AL GLORIOS MARTYR

SENT FELIU,

PATRO DE LA ILLUSTRE, Y ANTIGUA CIUTAT DE XATIVA,
pera sos Devots.

PUITS à Francia avetu deitat,
y à Xativa os ne veniu
restauos per Advocat,
Vos gran Martyr Sent Felin.
El Beneyt Sent Ireneu,
que era Bisbe de Lleó,
com à gran seiyent de Deu
os ordenà esta missió:
Y ab la predicació
tots los infels convertiu;
restauos, &c.

Com os veteu yà Prebete
de allà os naveu portat
dos Diaques de Sent Pere,
Arquien, y For runat:
Tots junts avetu predicat
à Jesus Fill de Deu vint
restauos, &c.

A les taldes del Castell

aquesta Iglesia fundareu,
y ion lo efecte tan bell,
q' al Poble tot batejareu:
Y el exemple que donareu
fons pera tots tan efecios
restauos, &c.

Quant Corneli President
de a sò tingut inteligencia,
despachant en continent
os seu portat à Valencia:
Alocantvos ab rigor,
feu de vostra sanc un riu
restauos, &c.

Entre rodes de raors
vostre Beneyt Oss tallà,
y perfumàvos ab un podors,
y els oios os magullà:
Tan mal os aparellà,
que elaveu en dute vint

restauos, &c.

Venivos tants tormets passar
os seu penchar cap avall,
mes sofrireu lo treball
ab paciencia singular:
A preu os feu degollar
ab los Diaques que teniu;
restauos, &c.

Molt goigos resta el País
per vostra mort vitoriós,
y els Angels del Parais
ab la Anima Gloriosa:
Y esta Ciutat goigosa
de que Vos la preclidius
restauos, &c.

Pues la Iglesia que au fundat,
en vostre nom polleius
restauos per Advocat,
Vos gran Martyr Sent Felin.

†. Gloria, & huncore corona fit cum Dominus. †. Et confitit fit cum saper opera mansi tuorum.

OREMUS.

Propitiare, quosomus Domine, nobis famulis tuis, per Sancti Felicis Martyris tui merita gloriosa, ut e-
jus pia intercessione, ab omnibus semper protegamur adversis. Per Christum Dominum nostrum.
Amen.

En Valencia, en la Imprenta de Joseph Garcia, delante la Diputacion.